

Pallérok-ácsok hazája: a mindig nyitott Magyarfenes

■ Kolozsvártól délnyugatra, Szászfenes után, Magyarlónán áthaladva, mintegy 22 km-re találjuk Magyarfeneset. A falu nevét a legkorábbi okiratok Fenos alakban említették. 1332–37 között magyar katolikus településként került be a pápai tizedjegyzékbe. A falut sokáig Oláhfenesnek nevezték az itt lakó román telepesek miatt, akiket később földesurak továbbköltöztettek a közeli Kisfenesre. Az ő helyükbe, feltehetően 1658–60 között, Szászfenesről számos szász család menekült II. Rákóczi György török elleni szerencsétlen kimenetelű csatái miatt. A 19. században előbb Ofenes a település neve, majd 1889-től a ma használt Magyarfenes.

A reformáció századaiban a falu – a közeli Kolozsvárra jellemző módon – előbb a lutheri irányt, rövid ideig az unitarizmust, majd a kálvini irányt követte a földesurak döntései szerint. A falu felekezeti hovatartozását mégsem a cuius regio, eius religio (akié a vidék, azé a vallás) elve döntötte el, mert a 18. század közepén gróf Haller Györgynek sikerült ugyan visszavenni az Árpád-kori templomot, de a falu lakosságának többsége – a 33 évig tartó megfélemlítések, megaláztatások ellenére is – megmaradt reformátusnak. Rekatolizációval „fenyegették” ugyan az 1793-as dévai zsinatot, de csak azért,

Június 9-én avatják a mintegy 130 éves parókia felújított épületét

hogy végre anyaegyházközségnek nyilvánítsák őket, és saját lelkészt kapjanak. Végül az egyházi főkonzisztórium 1794-ben „mater ecclesia”-vá nyilvánította, és két évre rá felépítették az első fatemplomot (imaházat) a báró Jósika Imréné adományozta domboldalon. Az egyházközség tagjai református hitük mellett a vészterhes időkben is kitartottak. A falu 90%-a ma is református, a gyülekezet lélekszáma 810. A hitű és elhű maga-

tartás azonban sohasem jelentette mások megvetését, elnyomását. Példaértékű a református és római katolikus lakosok szeretetteljes, baráti kapcsolata, az ökumenikus rendezvények mellett egymás ünnepein is részt vesznek, a hétköznapiakban pedig mindenki békében gyakorolhatja vallását a saját meggyőződése szerint. A városközi településekre jellemzően ide is sokan beköltöztek az utóbbi években, akiknek a falu nemcsak új

lakhelyet, de új otthont is jelenthet a közösség irántuk tanúsított nyitottsága folytán.

Az új, a másság iránti érdeklődésnek régi hagyománya van. A 19. század elején báró Brányitskai Jósika Miklós (az író édesapja) felkarolta a falu lakosait, rác pallér- és ácsmestereket hozatott, hogy jobbágyait kitaníttassa. A fenesi mesteremberek másfél évszázada országszerte, de távoli országokban is öregbítki falujuk jó hírét. A távoli vidékek jó példáját

hazahozták, így korán jelentkeztek a polgárosodás jelei. A szebb, a jobb iránti vágy, az igényesség lemérhető az emberek életmódján, nem utolsósorban az impozáns középületeken (két kultúrotthon, orvosi rendelők, iskola, szövetkezet). Az önállósult református egyházközség is hamar megépítette a kőtemplomát, 1820–21-ben emelték közadakozásból és bárók hathatós anyagi segítségével, majd következett a parókia és a kőiskola. Az utóbbi kettő részben megrongálódott, ill. államosították. Alig egy évtizede perelték vissza a „kőiskolát”, amelyet sikerült felújítani, és melléépíteni a kétszintes gyülekezeti otthont. Lassan a 130 éves ódon parókia is teljesen megújul. A gyülekezeti otthon megálmodásakor még nem látszott, hogy mára a templomépület is rászolgál a tatarozásra. Az építéshez, a fáradságos felújításhoz Isten mindig adott elég áldást, erőt, jóindulatú embereket, ahogyan a bibliai özvegyasszony olaja sem fogyott el a szükség idején. A külső formák, a keret, az ún. infrastruktúra szükséges a munkavégzéshez, de közösségünknek mégis a legfontosabb vágya, álma a tartalomra irányul. Az áldás reményében kérjük a pünkösdi énekünkkel, ünnepen, de hétköznapi napokban is: „Isten élő Lelke, jöjj, áldva szállj le ránk...”

Lengyel István
magyarfenesi lelkipásztor

Vajdakamarás, a megújuló Holttenger

■ Vajdakamarás Kolozsvártól északkeletre, mintegy 30 km-re fekvő község, egy kis patak völgyében, amely a Gyéres-patak vidékéhez tartozik. Ósrégi települési hely. Nevét a történészek az első magyar királyok alatt már működő kolozsi sóbánya vagy sókamra nevéből származtatják, s annyit jelent, hogy a só elraktározására szolgáló hely. Az erdélyi és moldvai vajdák majdnem 300 évig tartó birtoklása következtében kerül a falu neve elé a Vajda szó.

A templom félköríves szentélye a 13. század második feléből származik, a cisztercita szerzetesrend átmeneti (román-gótikus) stílusában épült. Egyik támasztófala kőtábláján kutyafele négylábú állat látható, mely Kelemen Lajos szerint az első település Agmánd nemzetségének farkasjelvénye. 1332-ben Petrus pap pápai tizedet fizet a római udvartartásnak. A reformáció során Dávid Ferenc hatására unitáriussá lesz a gyülekezet. A templom is az ő tulajdonukat képezi a 18. század elejéig.

Bethlen Miklós kancellár református családokat telepít Vajdakamarásra a 17. század végén. Számukra vásárolja meg fia, Bethlen József és felesége, Kemény Krisztina a templomot. Ugyanebben az évben majdnem az alapoktól újjáépítik. Később torony is épül, ami nem igazán jellemző a mezőségi templomokra.

1779-ben jelentős javítás történt. Ekkor kapja a templom boltozata és a torony ma is látható barokk alakját. A mára három sípsorral felújított orgona 1851-ből való. Muzeális értéket képvisel az 1764-ből származó, 42 rubinkóval ékesített bo-

roskancsó és az 1661-es kiadású *Váradí Biblia*, előlapjain a Bethlen-család bejegyzéseivel gyermekeik születéséről.

Gyülekezetünkben szolgált 1915–1917 között a későbbi püspök, Makkai Sándor, aki *Holttenger* című romantikus regényében rögzíti az itt töltött időszakot. Idillikus képet fest az első világháború viharában vergődő mezőségi magyar faluról, ugyanakkor határozott kritikával illeti a babonák pusztító erejét.

A református eklézsia az 1950-es években 1100 lelket számlált. A nagyméretű elvándorlás következtében a ma már alig 358 tagú közösség így is az egyházmegye keleti részének legszámvetőbb gyülekezete. A közművesítés és a korszerű telekommunikációs rendszerek jótékony hatással vannak közösségünkre, az egykoron elvándorlók szórványos visszaköltözése a jövő reménységét nyújtja a megújuló Holttengerben.

1996-ban, 2001-ben és 2011-ben történt a templomon nagyobb méretű külső-belső felújítás. A visszakapott és felújított református kultúrotthonban gyülekezeti rendezvények sorával – konfirmációs találkozókkal, március 15-i megemlékezéssel, Magyarpalatkával közös gyermektáncsoport felépítésével – igyekszünk megőrizni hitünket, kultúránkat, népi hagyományainkat. Érdekes színfoltot jelent a 2008 óta működő, gyermekekből álló, 15 tagú, Flautino nevű furulyaegyüttesünk.

Tóth Árpád
vajdakamarási lelkipásztor

Ötéves a Flautino

„A só elraktározására szolgáló hely”